

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Σχεδιασμός μιας ευρωπαϊκής εμβληματικής πρωτοβουλίας για την υγεία
(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2025/105)

Εισηγητής: **Alain COHEUR**

Σύμβουλος	Μαρτίνη ΧΑΤΖΗΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ (για τον εισηγητή, Ομάδα III)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	15.2.2024
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη»
Έγκριση από το τμήμα	3.10.2024
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	69/0/11
Έγκριση από την Ολομέλεια	23.10.2024
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	591
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/ κατά/αποχές)	202/0/6

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) ζητεί τη θέσπιση μιας ευρωπαϊκής εμβληματικής πρωτοβουλίας για την υγεία, που θα αποτελεί ένα μακρόπνοο πολιτικό όραμα για την περίοδο 2024-2029 και θα βασίζεται στις αρχές⁽¹⁾ της οικουμενικότητας, της ποιότητας, της προσβασιμότητας, της αλληλεγγύης και της συμμετοχικότητας. Στόχος της πρωτοβουλίας αυτής είναι η οικοδόμηση μιας οριζόντιας αρχιτεκτονικής της υγείας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Ως εκ τούτου, οι πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές για την περίοδο 2024-2029 πρέπει να θέσουν στο επίκεντρο το οικουμενικό δικαίωμα στην υγεία ως «επιλογή της Ευρώπης» μέσω της ευρωπαϊκής προόδου και της στήριξης της ΕΕ προς τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ καλεί όλους τους φορείς λήψης αποφάσεων και τους εκπροσώπους της ΕΕ να αναλάβουν τη δέσμευση ότι θα εργαστούν για την εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών υγείας και για τη μείωση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας.

1.2. Η ΕΟΚΕ περιγράφει τους στρατηγικούς πυλώνες αυτού του χάρτη πορείας που θα οδηγεί στην ενίσχυση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας στον τομέα της υγείας, προβλέποντας συγκεκριμένα:

- τη θέσπιση μιας ευρωπαϊκής εγγύησης για τη φροντίδα και την υγειονομική περίθαλψη ως συνέχεια της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη φροντίδα⁽²⁾, μέσω μιας σύστασης που θα καθορίζει πολυετείς στόχους για την υγεία (που θα συνδυάζουν ανάγκες και κονδύλια) σε επίπεδο ΕΕ, με δυνατότητα εξέλιξής της προς ένα δεσμευτικό νομικό κείμενο όπως η οδηγία·
- την υλοποίηση της ολοκληρωμένης προσέγγισης «Μία υγεία», η οποία συνδέει τις πολιτικές για την υγεία των ανθρώπων, των ζώων, των φυτών και του περιβάλλοντος μέσω της «ενσωμάτωσης της υγείας σε όλες τις πολιτικές», της διεπιστημονικής συνεργασίας, της συντονισμένης επιτήρησης, της ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ τομέων και της ενισχυμένης πρόληψης —ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση των ζoonόσων και της μικροβιακής αντοχής, την επισιτιστική ασφάλεια και τη διατήρηση των οικοσυστημάτων— με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση των κοινών κινδύνων για την υγεία·

⁽¹⁾ ΕΕ C 146 της 22.6.2006, σ. 1.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα» [COM (2022) 440 final] (ΕΕ C 140 της 21.4.2023, σ. 39).

- την αξιοποίηση του δυναμικού της ψηφιοποίησης και της τεχνητής νοημοσύνης με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων υγείας, με παράλληλη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για την κυβερνοασφάλεια και τη συμμετοχικότητα μέσω της ενίσχυσης του ψηφιακού γραμματισμού των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας και των πολιτών σε θέματα υγείας·
- τη διατήρηση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μέσων για τη στήριξη των εθνικών πρωτοβουλιών και χρηματοδοτήσεων στον τομέα της υγείας·
- την προτεραιότητα που δίνεται στις κοινωνικές επενδύσεις και στις επενδύσεις στον τομέα της υγείας, με δεδομένο ότι αυτές έχουν θετικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα ⁽³⁾·
- την προώθηση ενός ολοκληρωμένου πίνακα αποτελεσμάτων των κοινωνικοοικονομικών, υγειονομικών και περιβαλλοντικών μεταρρυθμίσεων, στο πλαίσιο μιας στρατηγικής που δεν περιορίζεται στην επίτευξη ανάπτυξης και αναπροσανατολίζει τους στόχους της ΕΕ στην ευημερία και την ποιότητα ζωής· την κατάρτιση δείκτη επενδύσεων στην προαγωγή της υγείας και την προληπτική υγειονομική περίθαλψη σε επίπεδο ΕΕ και εκτίμησης επιπτώσεων στην υγεία με σκοπό τη συμβολή στην ενίσχυση των πολιτικών για την υγεία·
- την κατάρτιση επενδυτικού σχεδίου που θα στοχεύει στην ενίσχυση των ικανοτήτων και της αξίας των επαγγελματιών στον τομέα της φροντίδας και του υγειονομικού προσωπικού, μέσω ενός δυναμικού τριπτύχου που θα αφορά τον σχεδιασμό, την κατάρτιση —συμπεριλαμβανομένων των προηγμένων πρακτικών— και τη διαχείριση·
- την υλοποίηση συνεργασιών μεταξύ της ΕΕ και του περιφερειακού γραφείου του ΠΟΥ για την Ευρώπη, με σκοπό τη διατήρηση, την προσέλκυση και τη στήριξη του προσωπικού φροντίδας, συμπεριλαμβανομένου του νοσηλευτικού προσωπικού, που παρουσιάζει αυξανόμενες ελλείψεις·
- τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία, συγκεκριμένα μέσω της αξιοποίησης της ιατρικής της εργασίας και του προσυμπτωματικού ελέγχου στον χώρο εργασίας·
- τη θέσπιση ενωσιακού σχεδίου δράσης για τις σπάνιες νόσους και εθνικών σχεδίων για τις σπάνιες νόσους, με σκοπό την ενίσχυση της συντονισμένης απόκρισης της ΕΕ και των κρατών μελών ⁽⁴⁾.

1.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί να ενσωματωθεί η διπλωματία στον τομέα της υγείας ως μέσο ήπιας ισχύος ⁽⁵⁾ στις εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ. Πρέπει να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες ώστε να καταδειχθεί η προσήλωση της ΕΕ στην παγκόσμια υγεία, οι οποίες θα την αναδεικνύουν ως πρωτοπόρο στη διακυβέρνηση στον τομέα της υγείας και ως φορέα προώθησης της διεθνούς αλληλεγγύης στον τομέα της υγείας.

1.4. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η εξάλειψη των σημαντικών και επίμονων ανισοτήτων εντός της ΕΕ και των κρατών μελών της θεωρείται μία από τις κύριες προκλήσεις για τη δημόσια υγεία. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη Διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης, η οποία ζήτησε την αξιοποίηση όλων των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στις Συνθήκες, με παράλληλη συνέχιση του έργου της νομικής ενίσχυσης.

1.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί μια πιο θεσμοθετημένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στον καθορισμό, την αξιολόγηση και την παρακολούθηση των προτεραιοτήτων στον τομέα της υγείας ⁽⁶⁾. Ο κοινωνικός διάλογος παραμένει ο επίσημος και προνομιακός μηχανισμός για τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις πολιτικές υγείας.

2. Οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας

2.1. Η ΕΕ αντιμετωπίζει πολλαπλές κρίσεις που απαιτούν ισχυρή αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, μέσω μιας δέσμης μέτρων για την Ευρωπαϊκή Ένωση Υγείας.

2.2. Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας δεν μπορεί να περιορίζεται στην καταπολέμηση των πανδημιών, αλλά πρέπει να αφορά επίσης την επίτευξη καλής υγείας, όπου συμπεριλαμβάνονται η οικουμενικότητα της ποιότητας και η προσβασιμότητα των υπηρεσιών υγείας, καθώς και η ανάπτυξη πολιτικών και μέτρων προώθησης της καλής υγείας και πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς πρόληψης, που ενέχει και μη ιατρικές συνιστώσες.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής — Τόνωση της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων (διερευνητική γνωμοδότηση – βελγική Προεδρία) (ΕΕ C, C/2024/3378, 31.5.2024, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3378/oj?locale=el>).

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εξασφάλιση ισχυρής ευρωπαϊκής αλληλεγγύης για τους ασθενείς που πάσχουν από σπάνιες νόσους» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 75 της 28.2.2023, σ. 67).

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: “Στρατηγική της ΕΕ για την παγκόσμια υγεία — Καλύτερη υγεία για όλους σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο”» [COM(2022) 675 final] (ΕΕ C, C/2023/883, 8.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/883/oj?locale=el>).

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ: μελλοντική πορεία» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της βελγικής Προεδρίας) (ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj?locale=el>).

2.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί να συνεχιστεί ένα φιλόδοξο πρόγραμμα που θα στηρίζει μια εμβληματική πρωτοβουλία για την υγεία στο πλαίσιο του Στρατηγικού θεματολογίου της ΕΕ για την περίοδο 2024-2029 ⁽⁷⁾, των συμπερασμάτων του Συμβουλίου για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας ⁽⁸⁾ και της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα την «Ευρωπαϊκή Ένωση Υγείας» ⁽⁹⁾, συμπληρωματικά και σε συνέργεια με τους προσανατολισμούς της Πράσινης Συμφωνίας, της Γαλάζιας Συμφωνίας, καθώς και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ).

2.4. Αν και η ΕΕ έχει αναπτύξει νομικά πλαίσια και πρωτοβουλίες για την προστασία της υγείας των πολιτών και τη συμβολή στη βελτίωσή της, πολλοί στόχοι δεν έχουν επιτευχθεί ακόμη λόγω των ανεπαρκών αρμοδιοτήτων της ΕΕ στον συγκεκριμένο τομέα. Η Ευρώπη της υγείας αναπτύχθηκε κυρίως για τη στήριξη των βασικών πυλώνων της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, δηλαδή της εσωτερικής αγοράς και του ενιαίου νομίσματος, χωρίς να λαμβάνεται επαρκώς υπόψη η διάσταση της υγείας, για την οποία η ΕΕ διαθέτει συμπληρωματικές αρμοδιότητες.

2.5. Προκειμένου να ανταποκριθεί στους διάφορους πλώνες της εσωτερικής αγοράς, καταρτίστηκαν ειδικά νομοθετήματα με σκοπό τη δημιουργία ενός ευνοϊκού πλαισίου για την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών που έχουν αντίκτυπο στην υγεία (ιατροτεχνολογικά προϊόντα, φαρμακευτικά προϊόντα), και για την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων (αμοιβαία αναγνώριση προσόντων).

2.6. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο ασκώντας επιρροή σε θέματα διασυνοριακής πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, χάρη στον καθοριστικό χαρακτήρα των αποφάσεών του που βασίζονται στις θεμελιώδεις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και του δικαιώματος στην κοινωνική προστασία και την υγεία.

2.7. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ακολουθηθεί μια συνολική και ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ΕΕ στον τομέα της υγείας και τη διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη σε ολόκληρη την ενιαία αγορά, σύμφωνα με τις αρχές που διατυπώνονται στην έκθεση του Enrico Letta ⁽¹⁰⁾.

2.8. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η υγεία αποτελεί θεμελιώδες δημόσιο αγαθό που απαιτεί την εφαρμογή της αρχής της καθολικής πρόσβασης, σύμφωνα με τον ολιστικό ορισμό της υγείας που δίνει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ). Για να επιτευχθεί αυτό, κάθε κράτος μέλος έχει το «δικαίωμα να οργανώνει» τις οικείες υπηρεσίες υγείας και να επιλέγει τη νομική μορφή που αξιοποιεί με τον καλύτερο τρόπο την ποικιλομορφία των μορφών επιχειρηματικότητας, όπου συμπεριλαμβάνονται, στον τομέα της υγείας, η κοινωνική οικονομία και οι διάφορες συνιστώσες της, όπως τα ταμεία αλληλασφάλισης και οι συνεταιρισμοί, με παράλληλο σεβασμό του γενικού συμφέροντος. Η ευρωπαϊκή δυναμική πρέπει να λειτουργήσει υποστηρικτικά προς τα κράτη μέλη στην ενίσχυση των συστημάτων υγείας τους.

2.9. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι υφιστάμενοι μηχανισμοί αντιμετώπισης των προκλήσεων στον τομέα της υγείας παραμένουν κατακερματισμένοι και ότι οι στόχοι δεν ενσωματώνονται εγκάρσια σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να σχεδιάσουν την εμβληματική πρωτοβουλία και τον χάρτη πορείας για την εφαρμογή της ως πλήρη στρατηγική προτεραιότητα, σε συνδυασμό με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, την Πράσινη Συμφωνία, τη Γαλάζια Συμφωνία, την οικονομική διακυβέρνηση, την ψηφιακή δεκαετία, τη στρατηγική για τη βιομηχανία και την ανταγωνιστικότητα και το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία.

3. Το μοντέλο και οι συνιστώσες της εμβληματικής πρωτοβουλίας

3.1. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εξετάσουν εκ νέου την εφαρμογή της πρότασης για μια ευρωπαϊκή εγγύηση για τη φροντίδα και την υγειονομική περίθαλψη, που θα βασίζεται στην ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα και θα αξιοποιεί τις υφιστάμενες εγγυήσεις, όπως οι Εγγυήσεις για τη νεολαία και η Εγγύηση για τα παιδιά. Στόχος είναι να εγγυηθούν το καθολικό δικαίωμα στην υγεία, διασφαλίζοντας δίκαιη και υψηλής ποιότητας υγειονομική περίθαλψη για όλους τους Ευρωπαίους πολίτες.

⁽⁷⁾ <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/strategic-agenda-2024-2029/>.

⁽⁸⁾ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2024/06/21/european-health-union-council-calls-on-commission-to-keep-health-as-a-priority/#:~:text=Les%20conclusions%20du%20Conseil%20mettent,des%20d%C3%A9cisions%20dans%20l'UE.>

⁽⁹⁾ COM(2024)206 final.

⁽¹⁰⁾ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>.

3.2. Στο πλαίσιο αυτής της εμβληματικής πρωτοβουλίας, η ΕΟΚΕ συνηγορεί υπέρ μιας κοινής ενωσιακής προσέγγισης βασισμένης στους ακόλουθους πυλώνες:

- την στήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης και της επιχειρησιακής εφαρμογής της ολοκληρωμένης προσέγγισης «Μία υγεία» με μεγαλύτερο συντονισμό των πολιτικών για την υγεία των ανθρώπων, των ζώων, των φυτών και του περιβάλλοντος·
- την προτεραιότητα στην ψηφιοποίηση της υγείας, η οποία είναι απαραίτητη για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων υγείας, με παράλληλη διασφάλιση της βέλτιστης προστασίας των δεδομένων·
- την προώθηση της ευρωπαϊκής κυριαρχίας στον τομέα της υγείας και των επενδύσεων στην έρευνα·
- την επίτευξη στρατηγικής αυτονομίας και στρατηγικής βιομηχανικής παραγωγής στον τομέα της υγείας·
- τη μείωση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και της ποιότητας της τελευταίας και με έμφαση στις σπάνιες νόσους και σε άλλες υποδιαγινωσκόμενες παθήσεις·
- τη συναρμογή του τομέα της υγείας με κοινωνικές πτυχές και την ενιαία αγορά, με καλύτερη ενοποίηση της υγειονομικής, της κοινωνικής και της οικονομικής πολιτικής, μέσω της αναθεώρησης των ευρωπαϊκών διατάξεων.

3.3. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι, για τη χρηματοδότηση των πυλώνων αυτής της εμβληματικής πρωτοβουλίας, πρέπει να διατεθεί σημαντικός ευρωπαϊκός προϋπολογισμός που θα συμπληρώνει τους εθνικούς προϋπολογισμούς. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι είναι απαραίτητο να αξιοποιηθεί η αρχή της αλληλεγγύης, θεωρώντας ότι, εκτός από τη δημόσια χρηματοδότηση, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν καινοτόμες μορφές χρηματοδότησης.

3.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί να εφαρμόζεται η αρχή της καθολικής πρόσβασης, σύμφωνα με το γενικό συμφέρον και μέσω διαρθρωμένου σχεδιασμού, όπου θα λαμβάνεται υπόψη η πρόοδος που σημειώθηκε κατά την περίοδο 2019-2024 και θα ενισχύεται η περαιτέρω πρόοδος. Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να προετοιμάζεται για μελλοντικές κρίσεις στον τομέα της υγείας, καθώς και να επενδύει σε πρωτοβουλίες πολιτικής για τη βελτίωση της υγείας, την προστασία των ανθρώπων και την ενίσχυση των συστημάτων υγείας.

4. Γενικές παρατηρήσεις – Εφαρμογή της προσέγγισης «Μία υγεία»

4.1. Μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για την υγεία με βάση την προσέγγιση «Μία υγεία» είναι καθοριστικής σημασίας για την αύξηση της ανθεκτικότητας των ανθρώπων, των ζώων, των φυτών και των οικοσυστημάτων, καθώς και για την αντιμετώπιση των αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των χωρών. Για την υλοποίησή της απαιτείται συλλογική ευαισθητοποίηση καθώς και αλλαγή νοοτροπίας και συμπεριφοράς σε τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Πρέπει να γίνουν πολλά ακόμη για να μειωθούν τα στεγανά στη χάραξη κάθε πολιτικής και μεταξύ όλων των πολιτικών.

4.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις εργασίες που ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την προσέγγιση «Μία υγεία» με στόχο την αποτελεσματική και πρακτική εφαρμογή της.

4.3. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τις συστάσεις της διάσκεψης του Λουξεμβούργου του 2023 για την ανάπτυξη και την εφαρμογή αυτής της προσέγγισης με:

- την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ όλων των φορέων (επιστημονικών, πολιτικών, ακαδημαϊκών και διοικητικών)·
- τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των ευρωπαϊκών οργανισμών και των διαφόρων Γενικών Διευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ιδίως με τη σύσταση της διοργανικής ειδικής ομάδας «Μία υγεία» και την αναδιάρθρωση της ΓΔ SANTE μέσω μιας διεύθυνσης αφιερωμένης στην προσέγγιση «Μία υγεία» με οριζόντιο χαρακτήρα (χωρίς στεγανά)·
- τη στήριξη της εφαρμογής και της επιχειρησιακής λειτουργίας της προσέγγισης σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο μέσω της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.

4.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εφαρμογή της διεθνούς διακήρυξης για το κλίμα και την υγεία, την οποία υπέγραψε η ΕΕ κατά την COP28.

4.5. Για την αντιμετώπιση της τριπλής πλανητικής κρίσης (απορρύθμιση του κλίματος, απώλεια βιοποικιλότητας και ρύπανση) και των δυσμενών επιπτώσεών της στην υγεία, η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη να εντείνουν τις προσπάθειες για την επανεξέταση της σχέσης μας με τη φύση, την αποκατάστασή της, τον τερματισμό της ρύπανσης, την άμβλυνση της απορρύθμισης του κλίματος και την προσαρμογή σε αυτήν, ώστε να προστατεύσουν την υγεία των πολιτών τους. Η αύξηση των θερμοκρασιών, τα ακραία καιρικά φαινόμενα και η ρύπανση όχι μόνο έχουν άμεσο αντίκτυπο στη ζωή των ανθρώπων, αλλά επηρεάζουν και τον επιπολασμό χρόνιων και μεταδοτικών νόσων.

4.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην ΕΕ να αναπτύξει πιο εύρωστες πολιτικές για τη δημόσια υγεία, στις οποίες θα λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι επιπτώσεις και οι κίνδυνοι της τριπλής πλανητικής κρίσης, καθώς θα προβλέπονται, μεταξύ άλλων, η επέκταση της έρευνας και η παρακολούθηση των δεικτών υγείας που σχετίζονται με το κλίμα, το περιβάλλον και τη ρύπανση, η βελτίωση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης και απόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, καθώς και οι επενδύσεις σε ανθεκτικές υποδομές υγείας. Επιπλέον, είναι σημαντικό να περιέχεται μια πτυχή ισοτιμίας στην πολιτική για το κλίμα και το περιβάλλον, ώστε να προστατεύονται οι πλέον ευάλωτοι. Μια τέτοια προσέγγιση θα απαιτήσει συντονισμό μεταξύ των διαφόρων τομέων και επιστημονικών κλάδων και θα έχει σημαντικά παράλληλα οφέλη σε τομείς όπως η παραγωγή τροφίμων, η υγιεινή διατροφή, η προστασία του περιβάλλοντος και η ψυχική υγεία.

5. Ενίσχυση του στόχου ψηφιοποίησης της υγείας και της φροντίδας

5.1. Η έγκριση της πράξης για την τεχνητή νοημοσύνη και η πρόταση που αφορά τον ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την υγεία πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν προτεραιότητα, ιδίως όσον αφορά την υγεία. Η υλοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου δεδομένων για την υγεία μπορεί να βελτιώσει τα αποτελέσματα για τους ασθενείς και την καινοτομία στην έρευνα σε θέματα υγείας, είναι δε θεμελιώδους σημασίας για τη χάραξη τεκμηριωμένων και βασισμένων σε αξίες πολιτικών.

5.2. Προκειμένου να διασφαλιστεί μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική προσέγγιση, είναι σημαντικό ο ευρωπαϊκός χώρος δεδομένων για την υγεία να είναι συμβατός με διάφορους άλλους κανονισμούς, ιδίως της πρότασης πράξης για την τεχνητή νοημοσύνη, του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ) και των μέτρων που προβλέπονται στον κανονισμό για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα για τις εφαρμογές που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη.

5.3. Εν μέσω του ψηφιακού μετασχηματισμού, ο τομέας της υγείας αποτελεί στόχο πολυάριθμων κυβερνοεπιθέσεων, γεγονός που καθιστά απαραίτητη μια οριζόντια ευρωπαϊκή πολιτική για την κυβερνοασφάλεια προκειμένου να προστατεύονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των ασθενών και των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας. Ενώ ο ευρωπαϊκός χώρος δεδομένων για την υγεία περιλαμβάνει ένα σύνολο διατάξεων για την κυβερνοασφάλεια και τονίζει την ανάγκη για ισχυρή κυβερνοασφάλεια, η ΕΟΚΕ επισημαίνει γενικότερα την ανάγκη να επιδιωχθεί μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή στρατηγική κυβερνοασφάλειας που θα περιλαμβάνει προορατικά μέτρα όπως η κρυπτογράφηση, οι έλεγχοι πρόσβασης και ο κατακερματισμός των δικτύων, προκειμένου να προστατευθεί η υγεία των πολιτών και το δικαίωμά τους στην υγεία.

5.4. Οι ψηφιακές εξελίξεις στον τομέα της υγείας θα πρέπει να νοούνται ως εργαλείο στην υπηρεσία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών και για την ενίσχυση των ανθρώπινων σχέσεων μεταξύ των ασθενών και των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας, ο χρόνος φροντίδας των οποίων ενισχύεται.

5.5. Η ΕΟΚΕ ασπάζεται τις ανησυχίες του περιφερειακού γραφείου του ΠΟΥ για την Ευρώπη σχετικά με το ψηφιακό χάσμα ⁽¹¹⁾ και υπενθυμίζει ότι σχεδόν οι μισοί Ευρωπαίοι δεν διαθέτουν ψηφιακές δεξιότητες ⁽¹²⁾. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αυξηθεί ο ψηφιακός γραμματισμός και η ενίσχυση των ψηφιακών ικανοτήτων όλων των πολιτών και των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας, ώστε ο ευρωπαϊκός χώρος δεδομένων για την υγεία να αποτελέσει επιτυχία για όλους.

5.6. Η ΕΟΚΕ ζητεί να καταβληθούν συντονισμένες προσπάθειες για προγράμματα γραμματισμού σε θέματα υγείας, τα οποία θα είναι επικεντρωμένα στην ανάπτυξη των γνώσεων και των δεξιοτήτων των πολιτών στον τομέα της υγείας και θα τους παρέχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις όσον αφορά την υγεία τους. Ταυτόχρονα, τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συνεχή επικαιροποίηση των γνώσεων των παρόχων υγειονομικής περίθαλψης. Μια πρωτοβουλία θα μπορούσε να είναι η δημιουργία μιας ενωσιακής διαδικτυακής πλατφόρμας, η οποία θα δίνει τη δυνατότητα κατάρτισης σε θέματα υγείας, προσβάσιμη στους πολίτες και στους επαγγελματίες του τομέα της υγείας.

6. Ενίσχυση της κυριαρχίας και της οικονομικής ευημερίας της Ευρώπης

6.1. Λαμβάνοντας υπόψη τους προσανατολισμούς των στρατηγικών εκθέσεων σχετικά με την ευρωπαϊκή ενιαία αγορά ⁽¹³⁾ και την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, η ΕΟΚΕ συνηγορεί υπέρ μιας ενοποιημένης ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς όσον αφορά την κοινωνική και την υγειονομική της διάσταση, ώστε να διασφαλιστεί η δίκαιη κατανομή των οφελών της μεταξύ όλων των πολιτών της ΕΕ, με στήριξη των οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας, προώθηση της κατάρτισης και της βελτίωσης των συνθηκών του υγειονομικού προσωπικού, και υλοποίηση της βιώσιμης και ισότιμης πρόσβασης στην υγεία για όλους τους πολίτες της ΕΕ σε όλες τις περιστάσεις. Η προσέγγιση αυτή αποσκοπεί στην προστασία των ατομικών ελευθεριών και στην ενίσχυση της κοινωνικής ανθεκτικότητας και της αλληλεγγύης, εν μέσω της μεταβαλλόμενης δημογραφικής και οικονομικής πραγματικότητας.

⁽¹¹⁾ <https://www.who.int/europe/en/news/item/05-09-2023-digital-health-divide--only-1-in-2-countries-in-europe-and-central-asia-have-policies-to-improve-digital-health-literacy--leaving-millions-behind>.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_22_4560.

⁽¹³⁾ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>.

6.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και των αμοιβών του υγειονομικού προσωπικού με τρόπο ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες υγείας, μέσω ενός δυναμικού τριπτύχου που θα αφορά τον σχεδιασμό, την κατάρτιση —συμπεριλαμβανομένων των προηγμένων πρακτικών— και τη διαχείριση, προκειμένου να επιτευχθεί καθολική υγεία με τη διασφάλιση υπηρεσιών στους πολίτες σε όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ ζητεί να υπάρξει συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και του περιφερειακού γραφείου του ΠΟΥ για την Ευρώπη, με σκοπό τη διατήρηση, την προσέλκυση και τη στήριξη των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας, συμπεριλαμβανομένου του νοσηλευτικού προσωπικού, που παρουσιάζει αυξανόμενες ελλείψεις.

6.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη θέσπιση ενός βιώσιμου μηχανισμού χρηματοδότησης και επενδύσεων για τα ευρωπαϊκά συστήματα υγείας, που θα αντλεί διδάγματα από προηγούμενες κρίσεις, όπως η ελληνική κρίση χρέους, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο οι περικοπές του προϋπολογισμού να υπονομεύσουν την ικανότητα των κρατών μελών να διατηρούν αποτελεσματικές και συμπεριληπτικές υπηρεσίες υγείας.

6.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί την εφαρμογή του δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ με τρόπο ώστε να επιτυγχάνονται η βιώσιμη ανάκαμψη και η δίκαιη μετάβαση, ώστε να διασφαλίζεται ότι θα είναι δικαιολογημένες οι κοινωνικές επενδύσεις και οι επενδύσεις στον τομέα της υγείας.

6.5. Για τη μετάβαση προς την κοινωνικοοικονομική διακυβέρνηση με επίκεντρο την ευημερία και την καλή υγεία, η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν την αναθεώρηση των δημοσιονομικών κανόνων με:

- την εφαρμογή ολοκληρωμένου πίνακα αποτελεσμάτων με δείκτες οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων·
- την υιοθέτηση μιας στρατηγικής που δεν θα περιορίζεται στην επίτευξη ανάπτυξης και θα βελτιώνει την ποιότητα ζωής·
- την ανάπτυξη και την υποχρεωτική θέσπιση ενός ευρωπαϊκού δείκτη ευζωίας, ο οποίος θα υποστηρίζεται από ένα «πρότυπο ανάπτυξης της υγείας» συνδεδεμένο με τους υγειονομικούς στόχους και θα μετρά την πρόοδο όσον αφορά την προαγωγή της υγείας, την πρόληψη των ασθενειών, τη θεραπευτική περίθαλψη και την ολοκληρωμένη στήριξη της υγείας·
- την ανάπτυξη της πρόληψης στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και την προώθηση υγιεινών τρόπων ζωής και περιβαλλόντων διαβίωσης·
- την προώθηση της ψυχικής υγείας και της συνολικής ευημερίας·
- την πρόληψη χρόνιων και λοιμωδών νοσημάτων, καθώς και την προστασία της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία·
- τη θέσπιση της διενέργειας εκτιμήσεων των διανεμητικών επιπτώσεων σε όλες τις νέες πολιτικές της ΕΕ, ώστε να διασφαλιστεί η συναρμογή τους με τους στόχους στον τομέα της υγείας·
- την κατάρτιση επενδυτικού σχεδίου που θα στοχεύει στην ενίσχυση των συστημάτων υγείας, στην αναβάθμιση του υγειονομικού προσωπικού και στη σύνδεση των δικτύων κόμβων εξειδίκευσης στον τομέα της υγείας·
- τη θέσπιση επίσημου και μόνιμου μηχανισμού συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, για διαρθρωμένη και τακτική συνεργασία στον καθορισμό των προτεραιοτήτων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

7. Αντιμετώπιση των πολυπαραγοντικών ανισοτήτων στον τομέα της υγείας

7.1. Υπό το πρίσμα των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα συστήματα υγείας μας, η μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά την πρόσβαση στη φροντίδα πρέπει να αποτελεί μέρος μιας ενωσιακής στρατηγικής που θα βασίζεται στην ένταξη και την αλληλεγγύη.

7.2. Εκτός από την ατομική γενετική και τον προσωπικό μας τρόπο ζωής, η υγεία καθορίζεται από ένα ευρύ φάσμα προσωπικών, κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Οι ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, όπως η πρωτοβουλία «Υγιέστεροι μαζί» ⁽¹⁴⁾, θα πρέπει να κλιμακωθούν και να διαφοροποιηθούν.

7.3. Ενώ οι μηχανισμοί ασφάλισης υγείας διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, ορισμένα κράτη μέλη, εκτός από την υποχρεωτική κάλυψη υγείας, διαθέτουν συμπληρωματικούς μηχανισμούς επιστροφής δαπανών στους οποίους συμμετέχουν διάφοροι οικονομικοί και μη οικονομικοί παράγοντες. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι όλα αυτά τα συστήματα πρέπει να συμβάλλουν στον στόχο της εξασφάλισης της ευρύτερης δυνατής οικονομικής προσιτότητας της υγείας για όλους τους πολίτες.

7.4. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση προγραμμάτων παροχής κινήτρων για την ενθάρρυνση των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας να εργαστούν σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των νησιωτικών και αγροτικών «ιατρικών ερήμων».

⁽¹⁴⁾ https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/healthier-together-eu-non-communicable-diseases-initiative_en.

7.5. Η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι η βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο του σχεδίου δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, το οποίο η ΕΕ πρέπει να προωθήσει σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, ιδίως μέσω της ιατρικής της εργασίας και του προσυμπτωματικού ελέγχου στον χώρο εργασίας. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη για τακτική επικαιροποίηση της οδηγίας σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους ή μεταλλαξιογόνους παράγοντες κατά την εργασία ⁽¹³⁾.

7.6. Προκειμένου να βελτιωθεί η πρόληψη των μη μεταδοτικών νόσων, είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη οι πτυχές της υγείας σε όλες τις τομεακές πολιτικές και με διαρθρωμένο τρόπο ως εξής:

- βραχυπρόθεσμα: ενίσχυση και συντονισμός των δράσεων των κρατών μελών που βελτιώνουν την εφαρμογή προληπτικών μέτρων στον τομέα της υγείας·
- μεσοπρόθεσμα: συλλογή, αξιοποίηση και διάδοση ορθών πρακτικών σε θέματα πρόληψης, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των δράσεων και να δοθεί η δυνατότητα στα κράτη μέλη να εστιάσουν στις εκάστοτε συγκεκριμένες ανάγκες τους·
- μακροπρόθεσμα: διατήρηση της συνεχούς ροής επενδύσεων και της ισχυρής πολιτικής δέσμευσης για τη διασφάλιση της ενσωμάτωσης και της βιώσιμης εφαρμογής των πολιτικών πρόληψης στον τομέα της υγείας σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.

7.7. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να πρωτοστατήσει στην εφαρμογή των συμπερασμάτων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) σχετικά με την αξιοπρεπή εργασία και την οικονομία της φροντίδας ενόψει της επιταχυνόμενης γήρανσης, η οποία επιδεινώνει την αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης υπηρεσιών φροντίδας και τα κενά κατά την πρόσβαση στη φροντίδα, τη στιγμή που είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαίες ποιοτικές υπηρεσίες.

7.8. Οι προσπάθειες ενίσχυσης των 24 ευρωπαϊκών δικτύων αναφοράς για τις σπάνιες νόσους και η επέκταση της κοινής δράσης JARDIN υπογραμμίζουν την ανάγκη ενσωμάτωσης των δικτύων αυτών στα εθνικά συστήματα υγείας και διασφάλισης της μελλοντικής βιωσιμότητάς τους, με βάση συντονισμένα εθνικά σχέδια για τις σπάνιες νόσους. Μια ευρωπαϊκή σύμπραξη για τις σπάνιες νόσους με βιώσιμα χρηματοδοτικά μέσα αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ασθενών που πάσχουν από σπάνιες νόσους και των συγγενών τους, προχωρώντας στην ανάπτυξη ενός οριζόντιου πλαισίου αναφοράς πολιτικών και πρακτικών, στη συγκέντρωση εμπειρογνωμοσύνης, στον εντοπισμό διασυνδεδεμένων κόμβων εξειδίκευσης, στον συντονισμό μεταξύ των εθνικών σχεδίων και των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν, καθώς και σε δυναμικές καινοτομίας στα μοντέλα περίθαλψης. Για τον σκοπό αυτόν, είναι σημαντικό να προωθηθούν οι πολλά υποσχόμενες θεραπείες, όπως τα ραδιοϊσότοπα, και να ενταχθούν στα συστήματα υγείας των κρατών μελών.

8. Το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας

8.1. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί η νομοθετική περίοδος 2024-2029 να έχει ως έμβλημα μια καλύτερη ζωή στην Ευρώπη και τα κοινωνικά δικαιώματα, με μεγαλύτερη ενωσιακή κινητοποίηση στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης. Η ΕΟΚΕ προτάσσει την ανάγκη για αλληλένδετες μεταβάσεις: κοινωνική δικαιοσύνη, πολυδιάστατη ανταγωνιστικότητα, οικονομική βιωσιμότητα, ψηφιακή ένταξη, περιβαλλοντική βιωσιμότητα, γεωγραφική δικαιοσύνη, δημοκρατική ανάπτυξη και διεθνή αλληλεγγύη, με την ανθεκτικότητα ως οδηγό των δράσεων μετά την πανδημία.

8.2. Επί τη βάση μιας Ένωσης Υγείας, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα πρέπει να ενισχύσουν την παροχή στήριξης προς τα κράτη μέλη και να εφαρμόσουν όλα τα μέτρα που ορίζονται στην έκθεση και στη διοργανική δήλωση της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης ⁽¹⁴⁾, στην οποία η ΕΟΚΕ συμμετείχε ενεργά. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη:

- να ενισχυθούν τόσο ο ρόλος που διαδραματίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση Υγείας όσο και οι νομικές της βάσεις, ώστε να επιτευχθεί η μείωση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας εντός της ΕΕ·
- να αυξηθούν η προβολή και η αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών της ΕΕ στον τομέα της υγείας·
- να διασφαλιστεί ότι οι πολιτικές θα είναι πιο συνεκτικές, στηρίζοντας το δικαίωμα στην υγεία και τηρώντας παράλληλα την αρχή της επικουρικότητας.

⁽¹³⁾ ΕΕ L 88 της 16.3.2022, σ. 1.

⁽¹⁴⁾ <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/conference-on-the-future-of-europe/>.

8.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην ΕΕ και στα κράτη μέλη να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην παγκόσμια υγεία, με την εφαρμογή συγκεκριμένων δράσεων που θα προαγάγουν τη σταδιακή επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης. Η ΕΟΚΕ ζητεί ουσιαστική πολυμερή συνεργασία στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Είναι επιτακτική ανάγκη να επεκταθούν οι διμερείς, περιφερειακές και παγκόσμιες συμπράξεις. Η ΕΟΚΕ επιμένει επίσης ότι είναι απαραίτητο να ενισχυθεί συλλογικά η χρηματοδότηση της υγείας παγκοσμίως, να στηριχθεί η εγχώρια άντληση πόρων στις χώρες εταίρους και να αναπτυχθεί μια συνεκτική παγκόσμια διπλωματία στον τομέα της υγείας. Η αύξηση των ικανοτήτων των αντιπροσωπειών της ΕΕ στον τομέα της υγείας και η τακτική καταγραφή της προόδου και του αντικτύπου της στρατηγικής της ΕΕ για την παγκόσμια υγεία ⁽¹⁷⁾ αποτελούν προϋπόθεση για την επιτυχία αυτών των πρωτοβουλιών.

Βρυξέλλες, 23 Οκτωβρίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE

⁽¹⁷⁾ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2024/01/29/eu-global-health-strategy-council-approves-conclusions/>.